

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

NEVHODNÝ A NELEGÁLNÍ OBSAH – EXTREMISTICKÁ HNUTÍ A NÁBOŽENSKÉ SEKTY

INFORMAČNÍ BEZPEČNOST

27. 3. 2013 KISK FF MU

K PŘIPOMENUTÍ Z MINULÉ PŘEDNÁŠKY

- 4 základní typy NNO: nelegálně šířená autorská díla a pornografie (minule), extremistická hnutí a náboženské sekty
- Filtrování obsahu – možnost zamezení nechtěného setkání

EXTREMISTICKÁ HNUTÍ A NÁBOŽENSKÉ SEKTY

- Skupiny lidí jasně daných názorů
- Často nelegální obsah, jen výjimečně pouze nevhodný
- Podobné projevy, metody, důsledky...
- Materiály ve velmi různorodých formách, podstatný nesený obsah

PSYCHICKÉ RIZIKOVÉ VLIVY – PROBLEMATICKÉ DOSPÍVÁNÍ

- Jedinec hledá:
 - odpoutání od rodiny i místo v komunitě,
 - jistotu i prostor pro vlastní projev,
 - samostatnost i někoho, kdo navede „správným směrem“,
 - vzpouru proti rodičům a „překonaným“ pravidlům,
 - radikalismus, pevný řád a autoritu, jednoznačná a srozumitelná pravidla
- Přesvědčení o správnosti vlastních názorů a jejich jasnosti, opačný názor = neochota a omezenost – cesta k dospívajícímu pro „chápavé“ osoby

PSYCHICKÉ RIZIKOVÉ VLIVY – PROBLEMATICKÉ DOSPÍVÁNÍ (2)

- Násilí může být únikovou strategií před vlastní nejistotou
- Při dlouhodobém vlivu dochází k interiorizaci skupinových norem
- Kvůli zvýšení vlastního statutu přeceňování kladů vlastní skupiny a zveličování nedostatků ostatních – formování předsudků

PSYCHOLOGICKÉ RIZIKOVÉ ASPEKTY

- Pocit anonymity
- Fyzická vzdálenost
- Nezávislost na reálné síle jedince
- Komunikační disinhibice: „odložení zábran a skrupulí, ztrátu nebo překonání nesmělosti, plachosti a ostychu, v krajních podobách může jít o obcházení tabu a zákazů, tedy o jistou odkázanost či nevázanost na normy, která může být anomální“ (Vybíral IN Děti, mládež a rodiny v období transformace, s. 227)
- Banalizace zla (Arendtová) – snižování citlivosti vlivem častého setkávání (v médiích, hrách...)

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

AGRESIVITA A NÁSILÍ

KYBERŠIKANA

- Úzké propojení – kyberšikana = agresivita a násilí v komunikaci a jednání
- Hraniční oblast – vyhrožování fyzickým násilím či zveřejněním citlivých materiálů
- Happy Slapping – zvláštní druh, reálný agresivní projev zaznamenaný a zveřejněn
- Bumfights – především rvačky žebráků nebo útoky na ně a vandalismus
- Snuff movie – záznam reálné vraždy

FLAMING

- Úmyslné vyprovokování hádky, často agresivní a urážlivé
- Možné podoby: nadávky, klení, vyhrožování, nepřátelské komentáře...
- Agresivita se zvyšuje s přesahem jedince (politika, náboženství...)
- Na internetu v kontaktu jedinci z velmi rozdílných prostředí – větší riziko sporu
- Nejčastěji v diskuzích, chatech, blozích... – možné předcházení moderováním (usměrňování projevů, mazání příspěvků, vyloučení uživatele...)

VYOBRAZENÁ AGRESIVITA A NÁSILÍ

- Často spojováno s filmy a počítačovými a internetovými hrami – ne úplně oprávněně
- Někdy drastičtější i zpravodajství
- Na internetu obsah téměř vždy nutné vyhledat X jiná média ho také obsahují
- TV obvykle předem varuje (díky regulaci obsahu) X na internetu zatím příliš nezavedeno (YouTube někdy varuje před obsahem označeným komunitou za nevhodný pro určité skupiny)

NABÍDNUTÁ AGRESIVITA A NÁSILÍ

- I děti někdy vyhledávají, opět hl. chlapci pro zvýšení statutu ve skupině
- Přibližně 31 % dětí ve věku 9-19 let stránky s agresivním obsahem prohlíželo (Livingstone IN Halliburton, s.13)
- Existují zdroje specializované na brutální obsah

AGRESIVITA A NÁSILÍ V HRÁCH – NEGATIVNÍ

- Jeden z hodnocených faktorů PEGI
- Akční hry učí jednat agresivně (i výcvik vojáků)
- V předškolním a mladším školním věku nerozlišuje reálný a fiktivní svět
- U mladších dětí častější ztotožnění s hrdinou (i negativním)
- Mohou způsobit vnímání smrti jako něčeho ovladatelného, vratného (výzkumy nepotvrdily, ani nevyvrátily – nelze oddělit další faktory)
- Výjimečně může poškození v online hře způsobit reakci v tradičním světě

AGRESIVITA A NÁSILÍ V HRÁCH – POZITIVNÍ

- Mohou sloužit jako ventil násilí, zlepšovat reflexy a sebevědomí
- Hry atraktivní – vytváří pozitivní vztah k IT
- Děti si hrají pro zábavu, i když se učí – to nevnímají
- Pro hry mluví i rozvoj game-based learningu
- Vliv her na agresivitu a násilí ambivalentní – výzkumy nejasné (často odpovídají postoji tvůrce)

INFORMACE O TRADIČNÍ AGRESIVITĚ A NÁSILÍ

- Na internetu lze najít návody na sestavení pyrotechniky, bomb...
- Návody již byly použity pro sestavení nebezpečného zařízení
- Varování před bombami přestávají být vázány na důvod, jako např. zkouška (Ko - Bombing out in exams)
- Uvolnění agrese může mít podobu sebepoškozování – na internetu návody (poruchy příjmu potravy i jiné)

PSYCHICKÉ DŮSLEDKY AGRESE A NÁSILÍ

- Agrese může být únikem ze stresových situací
- Agresi lze rozvíjet učením, hl. pokud za agresi bylo něco získáno či nenásledoval trest
- Častým důsledkem úzkosti, až posttraumatická stresová porucha

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

EXTREMISTICKÁ HNUTÍ A NÁBOŽENSKÉ SEKTY

EXTREMISMUS A SEKTY

- Agresivita a násilí = častý projev extremistických skupin
- Extremisté a sekty mnoho společných rysů
- Společné (s internetem) hl.: lákání nových členů, šíření informací, sdružování stejně smýšlejících bez ohledu na geografickou vzdálenost, skrytá komunikace, prostředí pro nelegální činnost a dopady na jedince
- Ohrožení především dospívající (viz dříve)

PSYCHICKÉ DŮSLEDKY ZAPOJENÍ

- Odtržení od rodiny
- Odmítání státních institucí (vláda, ale i škola)
- Tvorba předsudků a generalizovaných názorů na jiné skupiny
- Násilí k dosažení „vyšších cílů“ nutné zdůvodnit – oběť chápána jako příslušník nižšího druhu, který musí být usměrňován „lepšími, vyššími jedinci“
- Antisociální až nelegální jednání

EXTREMISTICKÉ ORGANIZACE

- Často zmiňované, hl. rasisticky orientované
- Nejznámější u nás neonacistická hnutí
- Combat 18 – původně z UK, stále přesouvá webové stránky (nelegální obsah), které „v otázce útoků na národnostní menšiny, proevropsky a liberálně orientované intelektuály, nebo církevní směry, radí konkrétní metody vytipování cíle, jeho zničení, a jak na místě činu nezanechat žádné stopy.“ (Janáč – Extremismus s českou tváří)
- Aktuálně i v televizním zpravodajství
- Internetový jazyk lze použít pro šifrovaná sdělení i ve veřejné komunikaci (silnější zabezpečení = větší podezření), např. v online hrách

TERORISTÉ

- V USA hl. teroristé; podle Kohlmanna Al-Káida využívá k náboru nových členů diskuzní fóra a sociální sítě a online jsou domlouvány i útoky (Šoltys, Montalbano – Sociální sítě jsou zneužívány k náboru teroristů)
- Prohlášení americké rozvědky, že „jejich nejlepší programátoři pracují na vývoji speciálního počítačového programu, jehož úkolem bude vyhledávat všechny projevy 'extrémizmu' a 'teroristické agrese' v online hrách“ (Kencki – Pentagon: jak lze využít World of Warcraft k teroristickému útoku)

INFORMAČNÍ ZDROJE EXTREMISTŮ

- Na internetu hl. šíření nelegálního obsahu využitím zahraničních serverů; často jednoduché formy, aby byla snadná migrace po smazání
- Materiály šířeny i pomocí P2P sítí, nejen v textové podobě, ale i jako hudba
- Český příklad – Hudebníci bez talentu a jejich „reklama“ ve zprávách
- Obsah snadno k nalezení – dobře indexován díky vzájemným odkazům
- Některé na první pohled nevinné, po bližším zkoumání problémy, např. Martin Luther King Jr.: A Historical Examination

EXTREMISMUS NA MÍRU DOSPÍVAJÍCÍM

- Časté hledání nových členů skrz atraktivní obsah či formu
- Zneužití hudby a internetu (výše), ale i her:
 - Vedení koncentračního tábora: hl. úkolem nákup plynu a „čištění“ okolí
 - Upravené známé hry, např. Doom či Castle Wolfenstein: úkolem likvidace příslušníků jiné rasy či národa
 - Často odkazováno na „zdroje dalších informací“
- Problém kampaní proti extremismu –mohou mít opačný vliv, přitáhnou váhající děti k extremismu, např. [kontroverzní kampaň o Lidicích](#)

NÁBOŽENSKÉ SEKTY A DĚTI

- Děti mezi sektami a církvemi moc nerozlišují
- Klasické církve nedůvěryhodné – ve zpravodajství často informace o jejich problémech X nová náboženství budí důvěru hlásáním návratu k tradičním hodnotám
- Dospívající přitahován tam, kde jsou na něj všichni hodní
- Přijme i nesmyslné argumenty – předchozí názory potlačeny jako smyšlenky nebo ze strachu před vyloučením ze skupiny, kde má jistotu a zázemí
- Netypické, ale možné i rituální zneužití dětí – problém nedůvěry a sekundární viktimizace

TYPICKÉ RYSY NÁBOŽENSKÝCH SEKT

- Omezování kontaktů členů s vnějším světem, vč. rodiny, pokud není součástí
- Skupinové názory jako jediná pravda
- Nečlenové = nepřátelé
- Poměrně časté spojení s nenávistí (až extremismem) – s odkazem na Bibli tvrzení ve smyslu „pouze árijská rasa je dílem božím, ostatní představují následovníky satana“; jiné náboženství s obdobnými argumenty

HEAVEN'S GATE

- Jedna z nejznámějších sekt spojených s internetem, přestože internet byl jen pro komunikaci a výdělek
- 1997 v Rancho Santa Fe v Kalifornii došlo k hromadné sebevraždě 39 příslušníků
- Poté nějaké články, co sektu označily za „computer cult“ a důvod hledání nových členů na internetu, protože technicky založení jsou důvěřivější
- Pak na internetu jména z kontaktních a zákaznických údajů webové stránky této sekty
- Následně silný odpor veřejnosti i odborníků

ČESKÉ PŘÍKLADY

- Guru Jára a jeho léčení sexuálním stykem
- Vesmírní lidé - společenství založené Ivem A. Bendou - diskuze

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

OCHRANA

PREVENTIVNÍ OCHRANA

- Opět vzdělávání, osvěta
- Zájem blízkých lidí, všímání si chování
- Omezování setkání dětí s NNO – zájem a aktivita rodičů i jiných (učitelka nechala děti dívat se na agresivní video, protože „budou hodné“)
- Není vhodné úplné zamezení přístupu – tím větší šok při nevyhnutelném setkání
- Vysvětlit neoprávněnost argumentů extremistických a náboženských skupin

LEGISLATIVNÍ POSTIŽENÍ

- Evropské X americké právo X státní právo
- Problém především ve svobodě projevu
- V ČR oproti anglosaskému pojetí trestné i verbální delikty
- Spor spor Yahoo a LICRA (Ligue Internationale Contre le Racisme et l'Antisémitisme)
- I v Evropě pozornost spíše jen extremismu

MEZINÁRODNÍ DOKUMENTY

- Listina základních práv a svobod, hl. čl. 1 a 3 (rovnost lidí)
- Dodatkový protokol o kriminalizaci činů rasistické a xenofobní povahy, spáchaným prostřednictvím počítačového systému (Additional Protocol Concerning the Criminalisation of Acts of a Racist and Xenophobic Nature Committed through Computer Systems, ETS 189) – pro ČR zatím neplatí

ČESKÉ ZÁKONY – TRESTNÍ ZÁKONÍK

- § 355 Hanobení národa, rasy, etnické nebo jiné skupiny osob
- § 356 Podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod - lze použít při jednání proti jakékoliv skupině osob
- § 403 Založení, podpora a propagace hnutí směřujícího k potlačení práv a svobod člověka
- § 404 Projev sympatií k hnutí směřujícímu k potlačení práv a svobod člověka
- § 405 Popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia

POUŽITÁ LITERATURA

- DOWNEY, Maureen. SAN DIEGO SUICIDES: THE AFTERMATH. Troubling sites lurk on Internet, luring kids In wake of cult deaths, concern about weirdness in cyberspace is growing. *The Atlanta Journal the Atlanta Constitution*. March 30, 1997, s. A.13.
- , Jiří, Zdeněk DYTRYCH a Zdeněk MATĚJČEK. *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Vyd. 1. Praha: Grada Pub., 1995, 245 p. ISBN 80-716-9192-5.
- DUŠEK, Karel., Karel CHROMÝ a Eva MALÁ. *Psychiatria*. Martin : Osveta, 1983. (Učebnice pre stredné zdravotnícke školy)
- FONTANA, David. *Psychologie ve školní praxi: Příručka pro učitele*. 1. vyd. Praha: Portál, 1997, 383 s. ISBN 80-717-8063-4.
- GELERNTER, David. A Religion of Special Effects. *New York Times*. March 30, 1997, s. 11.
- HALLIBURTON, Rachel. Blood and gore on the web. *New Statesman*. 2005, vol. 18, is. 852, s. 13.
- Is exposure to media violence a public-health risk. *The Lancet*. 2008, vol. 371, is. 9619, s. 1137.
- JOHNSON, Georgie. Old View of Internet: Nerds. New View: Nuts. *New York Times*. March 30, 1997, s. 4.1.
- KENCKI, Adam. Pentagon: jak lze využít World of Warcraft k teroristickému útoku. *PC World* [online]. 2008 [cit. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://pcworld.cz/software/pentagon-jak-lze-vyuzit-world-of-warcraft-k-teroristickemu-utoku-3723>. ISSN 1210-1079.

POUŽITÁ LITERATURA (2)

- KO, Marnie. Bombing out in exams: students now routinely close their schools with the threat of blowing them up. *Report Newsmagazine*. 2001, vol. 28, is. 6, s. 50.
- LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.
- LEE, Hangwoo. Behavioral Strategies for Dealing with Flaming in an Online Forum. *Sociological Quarterly*. 2005, vol. 46, is. 2, s. 385.
- Listina základních práv a svobod
- MALÁ, Eva. *Dítě a stres*. 1. vyd. Praha: Tigis, 2007, 143 s. ISBN 978-809-0375-017.
- MARRIOTT, Michel. Rising Tide: Sites Born of Hate. *New York Times*. March 18, 1999, s. G.1.
- MATĚJKA, Michal. *Počítačová kriminalita*. Vyd. 1. Praha: Computer Press, 2002, x, 106 s. ISBN 80-722-6419-2.
- MCLUHAN, Herbert Marshall. *Člověk, média a elektronická kultura: výběr z díla*. Vyd. 1. Brno: Jota, 2000, 415 s. ISBN 80-721-7128-3.
- MILLAROVÁ, Suzanna. *Psychologie hry*. 1. vyd. Praha: Panorama, 1978, 353 s. ISBN 11-039-78.
- Násilí. Vyd. 1. Editor Fedor Gál. Praha: Egem, 1994, 143 s. Zde a nyní (Egem). ISBN 80-853-9541-X.
- NYKODÝMOVÁ, Helena. Kde končí legrace a začíná kyberšikana. *Lupa* [online]. 2007 [cit. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://www.lupa.cz/clanky/kde-konci-legrace-a-zacina-kybersikana/>

POUŽITÁ LITERATURA (3)

- PLAŇAVA, Ivo a Milan PILÁT. *Děti, mládež a rodiny v období transformace: sborník prezentací na sympoziu pořádaném ve dnech 19.-21. září 2002 Fakultou sociálních studií Masarykovy univerzity*, Brno. Vyd. 1. Brno: Barrister, 2002, 290 p. ISBN 80-865-9836-5.
- ŘÍČAN, Pavel. *Agresivita a šikana mezi dětmi: jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1995, 95 s. Pedagogická praxe. ISBN 80-717-8049-9.
- SEDLÁK, Jan. Štve vás svět? Známe lepší. *Computer*. 2007, č. 23, s. 26. ISSN 1210-8790.
- SCHWARTZ, John. Characterization of Cult Strikes an Online Nerve. *The Washington Post*. March 29, 1997, s. A.09.
- SIEBER, Ulrich. Fighting hate on the Internet. *OECD Observer*. 2001, is. 224, s. 64-66.
- ŠISLER, Vít. Počítačový nábor teroristů a rasistů. *Computer*. 2004, č. 10, s. 8-10. ISSN 1210-8790.
- ŠMAHEL, David. *Specifika komunikace prostřednictvím elektronické pošty*. 2000. 48 s. Masarykova universita, Fakulta sociálních studií. Bakalářská práce.
- ŠOLTYS, Adam a Elizabeth MONTALBANO. Sociální sítě jsou zneužívány k náboru teroristů. *PC World* [online]. 2009 [cit. 2013-03-25]. Dostupný z: <http://pcworld.cz/internet/Socialni-site-teroriste-6406>. ISSN 1210-1079.
- Trestní zákoník, v platném znění
- VÁGNEROVÁ, Marie. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. Variabilita a patologie lidské psychiky. 1.vyd. Praha: Portál, 1999, 444 s. ISBN 80-717-8214-9.
- WAIC, Vlastimil. Diskuze je zablokována. *Computer*. 2008, č. 10, s. 6. ISSN 1210-8790.
- WAIC, Vlastimil. Pravé kouzlo Internetu. *Computer*. 2008, č. 8, s. 6. ISSN 1210-8790.
- VAN HORN, Royal. Violence and video games. *Phi Delta Kappan*. 1999, vol. 81, is. 2, s. 173-174.
- WAIC, Vlastimil. Diskuze je zablokována. *Computer*. 2008, č. 10, s. 6. ISSN 1210-8790.
- WEITZMAN, Mark. Technology And Terror : Extremism On The Internet. *NCJW Journal*. 1999, vol. 21, is. 4, s. 24.

Děkuji za pozornost.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ